

Een korte notitie over *Papilio machaon* L. (Lep., Papilionidae)

door

A. W. P. MAASSEN

Aansluitend op mijn aantekening „*Papilio machaon* L. in 1967” (*Ent. Ber.* 28 : 63, 1968) wil ik enkele uitkomsten van deze kweek mededelen en tevens iets vermelden over het voorkomen van de koninginpage in 1968.

De kweek verliep zonder enige moeilijkheden. Van de ongeveer honderd poppen, die ik zelf behouden had, zijn er slechts enkele uitgedroogd, de overige kwamen zonder mankeren uit, parasieten ontbraken volkomen. Bij een zo groot aantal rupsen had ik toch wel aangestoken dieren verwacht.

Helaas waren er betrekkelijk veel misvormde vlinders, hetgeen ik toeschrijf aan het te grote aantal rupsen (138), dat in een terrarium van $80 \times 40 \times 45$ cm een plaatsje voor de verpopping moest zoeken. Vooral exemplaren met ingesnoerde vleugels waren er vele bij. Deze misvorming wordt toegeschreven aan een te nauw gesponnen ophangdraad van de rups (Cat. LEMPKE, 1e suppl.).

In het onverwarme schoollokaal verscheen de eerste vlinder op 27 februari, de laatste op 16 juli. De diapauze van winterpoppen kan toch wel bijzonder lang duren! Het uitkomen werd sterk beïnvloed door de weersomstandigheden: op mooie zonnige dagen verschenen de vlinders vaak met zes, zeven tegelijk, in perioden met slecht weer viel er dagenlang niets in het terrarium te beleven. In de bak met poppen in mijn tuin kwam de eerste vlinder 25 mei uit, het duurde tot begin juni voor de volgende de pophuid verliet. In de vrije natuur had ik toen al diverse machaons gezien, o.a. op 2, 10, 15 en 16 mei. Op 27 juni vond ik in de tuin van mijn buurman de eerste, reeds volwassen rups, die twee dagen later verpopt was.

In augustus zijn er in Montfort nogal wat koninginpages waargenomen. Alleen al van mijn leerlingen ontving ik negen keer een *machaon* tussen de 6e en 26e van deze maand; de vlinders werden stuk voor stuk met de hand van de bloemen genomen, waarop ze verkleumd zaten te „kijken”.

Na de grote vakantie werd de jeugd er weer op uitgestuurd om rupsen te zoeken. Voorlopig werd de „premie” op een dubbeltje gesteld (ik was de forse aderlating van mijn beurs in 1967 nog niet vergeten!). De verwachtingen waren hoog gespannen, vooral ook omdat de jongens het jaar tevoren de nodige ervaring bij het zoeken van rupsen hadden opgedaan. Maar zelfs nadat de „prijs” weer op een kwartje was gebracht, kwamen geen rupsen binnen. Toen ben ik er zelf nog op uitgetrokken, in de veronderstelling dat mijn jeugdige helpers er niets meer aan vonden. Mijn eigen speurtochten zetten echter ook geen zoden aan de dijk. De jongens deden echt wel hun best en eind september vonden ze drie rupsen, op 8 oktober nog een vierde (drie van deze dieren kwamen niet tot verpopping).

In Belfeld en omgeving werd ijverig, maar vergeefs naar rupsen gezocht (COX en REIHS). Het jaar 1968 is voor onze koninginpage niet zo best geweest, ook niet zo veronderlijk in deze allesbehalve fraaie zomer!

Van de kweek werden welgeteld 50 exemplaren geprepareerd en aan de hand van de Catalogus werd van deze dieren de variabiliteit nagegaan:

Het kleinste exemplaar (♀), gemeten van voorvleugeltop tot voorvleugeltop, 6 cm, het grootste exemplaar (♀) 8,5 cm.

- f. *burdigalensis* Trimoulet, een prachtig donkergeel dier, 25.IV.1968.
 f. *flavida* Tutt, enkele lichtgele exemplaren.
 f. *nervosa* Dufrane, één zeer duidelijk exemplaar, 15.III.1968; enkele overgangsexemplaren.
 f. *karckzewskia* Wize, diverse exemplaren, waarbij de zwarte vlek gedeeltelijk los staat van de ader.
 f. *convexifasciatus* Cuno, 2 duidelijke exemplaren, 12 en 28.IV.1968.
 f. *punctellatus* Cabeau, diverse exemplaren.
 f. *pupillata* Caruel, één duidelijk exemplaar, 18.III.1968.
 f. *flavofasciata* Lempke, één prachtig exemplaar, 14.VI.1968.
 f. *hiemalis* Fettig, enkele exemplaren.
 f. *latevittata* Verity, een paar opvallende exemplaren.
 f. *rubroanalis* Stättermayer, diverse exemplaren.
 f. *bella* Stättermayer, diverse exemplaren.
 f. *xanthophthalma* Stauder, één exemplaar met oranjekleurige ogen, 21.IV.1968 en één exemplaar met donkergele ogen, 27.II.1968.
 f. *subintacta* Obraztsov, één exemplaar, 10.IV.1968.
 f. *castinii* Lambillion, diverse exemplaren met rode vlek in de bovenste maan.
 f. *rufa* Pionneau, veel meer exemplaren mét dan zonder de rode vlekken.
 f. *noviessignata* Uffeln, één exemplaar, 24.IV.1968.
 f. *apertolunulata* Lempke, één exemplaar, 10.IV.1968.

Summary

Report of the results obtained in breeding the first generation of *Papilio machaon* L. from caterpillars, collected at Montfort (Netherlands Limburg). A list of forms occurring in the series has been added.

Montfort (Lb.), Julianastraat 2.

Vlinders in Nederland per trein geïmporteerd. De heer A. Vlug te Zeist stuurde mij een lijstje van vlinders, die hij in 1967 hier te lande in internationale treinen aangetroffen had. Het waren:

Spilosoma lubricipeda L. (de witte), 2.VII, 1 exemplaar.

Pbragmatobia fuliginosa L., 24.VII een levend exemplaar.

Melanargia galathea L., 24.VII een exemplaar met sterke uitbreiding van de zwarte tekening, een duidelijke aanwijzing, dat het uit de zuidelijke helft van Europa afkomstig geweest moet zijn.

Hesperia comma L., 30.VII een levend ♂.

Noctua fimbriata Schreber, 3.VIII een levend ♀.

Lithosis quadra L., 3.VIII een ♀.

Autographa jota L., 12.VIII, 1 exemplaar.

Deilephila porcellus L., 1.VIII een ♂.

Lemonia taraxaci Esper, 25.IX een levend ♂. Deze soort is nog nooit in ons land aangetroffen, maar het zou natuurlijk dwaasheid zijn hem het predicaat „nieuw voor onze fauna” te verlenen.

Alle exemplaren waren min of meer beschadigd, wat niet zo verwonderlijk is, want ze zitten beslist niet de hele treinreis stil. Behalve de hierboven genoemde determineerbare werden op dezelfde dagen nog 68 onherkenbare exemplaren aangetroffen. Eens te meer blijkt weer, hoe makkelijk insecten op deze manier in ons land geïmporteerd kunnen worden. —